

تحلیل گفتمانی جنبش نرم افزاری تولید علم در کشور

مید حسن فیروزآبادی^۱

□ چکیده

چندی است که جنبش نرم افزاری و نهضت تولید علم پس از تاکیدات مقام عظمای ولایت حضرت آیت ... خامنه ای از جمله موضوعاتی شده است که در سال های اخیر بطور جدی مورد کنکاش و پژوهش مجامع علمی، دانشگاهی و نخبگان کشور قرار گرفته است. امروز بسیاری از اندیشمندان، استمرار حیات تمدن اسلامی را منوط به تحقق جنبش نرم افزاری و بهره گیری از روش های علمی جهت تبیین " مفهوم شناسی "، " روش شناسی " و " فراگیر سازی " آن می دانند. آنچه که در این تحقیق به عنوان هدف مقاله مورد توجه قرار گرفت ارائه یک فضا و محیط واقعی در انطباق با تاکیدات مقام معظم رهبری در کشف چیستی و معنای واقعی تولید علم است. لذا به تعریف تبیین و پرداختن به چرایی مسئله و تعیین فراوانی تکرر، تجانس و شدت گزاره ها و مقولات مورد تاکید ایشان در حوزه های مختلف پرداخته و در نهایت با استفاده از روش تحلیل گفتمان به تعیین درصد اتکاء مقولات موصوف به بیان مزیت ها و آسیب های موجود بر سر راه جنبش نرم افزاری پرداخته شده که نتیجه حاصله نشانگر آن است که هدف گیری و آسیب شناسی نهفته در رهنمودها و بیانات رهبر معظم انقلاب در زمینه اجرای جنبش نرم افزاری از روش و شناخت جامعی در الزامات و مسیرهای تحقق مرجعیت علمی جمهوری اسلامی ایران برخوردار است و توصیه ها و برنامه های مورد توجه ایشان، موفق ترین راه برون رفت کشور از بحران های آتی در توسعه علمی کشور محسوب و می توان آن را ضامن تحقق سند چشم انداز بعنوان قدرت برتر منطقه آسیای جنوب غربی دانست.

□ کلیدواژه

رهبر انقلاب اسلامی، تولید علم، جنبش نرم افزاری، سیاست های پیشبران، تحلیل محتوا، مدیریت راهبردی

□ مقدمه

انقلاب اسلامی با پیروزی شکوهمند خویش در مقابل دنیای مدرن، نوید جوشش دوباره بشر را برای دستیابی به حیات طیبه و آرمان شهر الهی به همراه داشت. اصلی ترین شاخصه این انقلاب بزرگ، ادعای آن در بازستانی حضور دوباره دین در عرصه ی فرایندهای اجتماعی است.

از سوی دیگر، انقلاب اسلامی برای تحقق آرمانهای خود و دستیابی به اجتماع جهانی و تشکیل تمدن عظیم اسلامی نیاز به سازوکارهای هماهنگ و مناسب با مبانی اعتقادی خود جهت ایجاد ساختار تمدنی دارد. به بیان دیگر نیاز مند طراحی و ارائه الگوهای مختلف برای اداره ی بخش ها و امور مختلف جامعه در راستای نیل به تمدن جدید است. (تبرانی، ۱۳۸۲)

زیرا زمانی که شعار و اندیشه شکل تمدن به خود می گیرد که تمامی لوازم تمدنی اعم از علوم، ساختارها و محصولات را همراه خود داشته باشد. طرح مسئله نهضت نرم افزاری و نهضت تولید علم از سوی مقام معظم رهبری را می توان در همین راستا و در جهت تولید بهینه ی ساختارهای مورد نیاز دولت اسلامی عنوان کرد. محصول نهایی این نهضت، تولید نوعی از الگوهای عملگرایانه و کارشناسی است که توان تصمیم گیری، تصمیم سازی و اجرا را در ارتباط با موضوعات مختلف اجتماعی و در سطوح متفاوت (خرد، کلان، توسعه) بالا برده و امکان برنامه ریزی را از طریق آسیب شناسی، هدایت و کنترل قابلیت های ملی را برای دولتمردان نظام و در راستای تحقق آرمان های انقلاب اسلامی فراهم سازد. از این رو نهضت نرم افزاری را باید شاهره دستیابی به دولت کریمه اسلامی و در نهایت ساخت و ایجاد تمدن اسلامی دانست.

□ بیان مسئله

امروز عده های با یأس پراکنی در محیط های علمی سعی دارند، توانایی عظیم این ملت را زیر سوال برند و خوشبختانه با توجه به همه مشکلات و تجربیات تاریخی علی رغم اینکه تاریخ و تمدن این سرزمین و پیشرفت های ۲۵ سال اخیر ثابت می کند که ملت بزرگ ایران، قادر است در تولید و نوآوری علمی نیز، به مرزهای تازه ای دست یابد. زمانی که جنبش نرم افزاری یا تولید علم به معنای خروج علم از

حالت تقلیدی و ترجمه‌ی مطرح شد، ضرورت بکارگیری و حضور خلاقیت‌ها و نقش نوآوری‌های جوانان در این نهضت بخوبی قابل درک نبود اما اینک که همه محیط‌های دانشجویی و دانشگاهی و همه احساسات و علائق علمی استاد، دانشجو، محقق و پژوهشگر از جنبش نرم‌افزاری حمایت می‌کند و این مجموعه باور به وجود آمده است تا این باور پشتوانه و حرکتی ماندگار و پایدار را رقم زند. (آیت... خامنه‌ای ۱۳۸۵) اما آیا این ضرورت و اهمیت برای دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی، انجمن‌های علمی، فرهنگستان‌های علوم و نهاد‌های برنامه‌ریزی و تدوین و اجرای راهبرد‌های کلان علم و پژوهش و فناوری کشور در زمینه عملیاتی نمودن نهضت نرم‌افزاری و تولید علم در عرصه علوم و فناوری‌های نوین درک شده است تا بتوانند کارهایی زیربنایی، محرک و نوآور روی آورده و توجه نشان دهند. (زلفی گل، ۱۳۸۴)

اگر امروز این مسأله را نیازمند شناسایی بدانیم فقط اذهان شکل یافته و مجهز به بایدها و شایسته‌ها می‌توانند به شناسایی و حل آن نایل گردند لذا در تمامی جوانب این رویکرد نیاز به برخورداری از ذهن مسأله‌محور بسیار مورد توجه و در عین حال در حوزه تحقیقات علمی در کشور به علت عدم مسأله‌محوری ذهن‌ها که از نیاموختن روش‌های شناسایی و حل مسأله ناشی می‌شود و عموماً فعالیت‌های انجمنی ناموفق و موجب ظهور و بروز کارهای تکراری و نتایج تکراری در غرب و عدم انطباق آن با نیازهای اساسی کشور شده و ادامه این روند بعضاً در زمینه‌هایی باعث شود تا دانشجویان مواردی را به عنوان موضوع پژوهش دنبال کرده و به آن علاقه نشان دهند که چند دهه پیش حل شده و بیش از چند دهه غرب را به پیش برده و ما را مصرف‌کننده خود قرار داده است. (فیروزآبادی، ۱۳۸۶)

□ ضرورت و اهمیت تحقیق

براساس مفروض این مقاله درک ضرورت، چیستی، شناخت پیش‌فرضها، ویژگی‌ها و مؤلفه‌های جنبش نرم‌افزاری، از سوی واضع این نظریه حضرت آیت... خامنه‌ای یگانه راه برون رفت از وضعیت فعلی در حوزه‌های نظریه‌پردازی علوم و فناوری در کشور و از بایسته‌های این راه ناهموار ولی بدون جایگزین محسوب شده و سبب گردیده است تا این نگاه حاکم بر محیط‌های علمی کشور را

تحت‌الشعاع قرار دهد که براین باور است که اگر هر کس بخواهد تمدن سازی کند نمی‌تواند بصورت گزینشی با آن برخورد نماید، و اصلاً نمی‌تواند نقاط خوب و نقاط بد را طرح کند، چون ماهیت تمدن مدرن بر پایه انسان‌شناسی و جامعه‌شناسی خاصی طراحی شده است و اگر بخواهند در ساختار این تمدن دست برده و به صورت گزینشی از آن استفاده کنند، نظم حاکم بر این مجموعه را به هم خواهد ریخت و در نتیجه قادر به تمدن سازی خود نخواهند بود.

تمدن مدرن، اگر با تمام اجزا و لوازمش بخواهد در حوزه انسان‌شناسی، و جامعه‌شناسی، مدیریت، اقتصاد و در حوزه فرهنگ وارد شود، لوازم خاص خودش را به دنبال دارد. کما اینکه شاهد هستیم که اگر امروز بخشی از تکنولوژی غرب را وارد می‌کنیم. بار فرهنگی تمدن غرب نیز همراه آن وارد می‌شود، و این مطلب یک پیام دارد و آن اینکه؛ انقلاب اسلامی در سیر تکاملی خود سه مرحله را باید بگذرانند، یک مرحله آن انقلاب سیاسی بود که صورت گرفت و منجر به تغییر نظام در کشور گردید و ساختار قدرت را عوض کرد، و باعث شد که به جای اینکه ساختار قدرت بر پایه سود محوری و سرمایه‌سالاری تعریف شود، بر پایه تقوا و ایمان تعریف شود، به تعبیر مقام معظم رهبری، ساختار قدرت باید بر پایه مردم‌سالاری دینی تعریف شود که امروز ساختار ولایت فقیه بعنوان کانون مردم‌سالاری دینی مطرح است. دو بخش دیگر تمدن سازی که در حقیقت مهره مفقوده ماست انقلاب فرهنگی و انقلاب اقتصادی است؛ و مادامی که واقع نشوند دست یابی به تمدن سازی امکان پذیر نخواهد بود. مجموعه مفاهیمی که برای تمدن سازی دینی احتیاج داریم، باید تولید شده و به عنوان موتور محرک تحقق تمدن اسلامی فعال گردد زیرا مادامی که دست یابی به نرم افزارها و مفاهیم متناسب با تمدن اسلامی را نداشته باشیم، نمی‌توانیم بحث از استحکام و توسعه حکومت جمهوری اسلامی ایران داشته باشیم. (آیت‌الله خامنه‌ای، ۱۳۸۳)

بنظر می‌رسد انسجام کارکردی و توجه به جامعیت بیان رهبری می‌تواند ترسیم و تدوین الگوی مدیریت تولید علم، بهره‌وری و تجهیز کارگاه‌های علمی و پژوهشی دانشگاهها، پژوهشگاهها را تسهیل، خلاق و هدفمند نماید. رهبر معظم انقلاب اسلامی بارها در قالب سیاستهای حاکم بر فضای برنامه‌های ۵ ساله، توسعه علمی

کشور را یک نیاز مضاعف محسوب نموده و آنرا عامل عزت، قدرت و امنیت کشور تبیین و تاکید داشته اند و به موازات آن نیز تعمق در سیاستهای ۱۰ سال گذشته و تطبیق با یک سده پیش نشانگر دقت در هدفگذاری کیفی ج.ا.ا. و امکان بهره‌برداری بهینه از فرصت فراهم آمده در ارتقاء و پیشرفت برای ایران عزیز بوده که در این مدت بوسیله کشورهای بیگانه به زور عقب نگه داشته شده است. (ریاحی، ۱۳۷۴)

لذا ضروری است که بتوان علم را بعنوان سلاح پیروزی در خدمت گرفته و آن را بعنوان یک مزیت ملی در خدمت تولید قرار داده و پژوهشهای نو و ماندگار و جهانی بر جای گذاریم. از این رو اهمیت بخشیدن به رویکرد هایی که موجب برون رفت از وضع موجود شود و امکان فراهم آوردن درک ضرورت گذار از مرحله ی کنونی را در پرتو نهضت فراگیر علمی و جنبش نرم افزاری ممکن سازد.

(آیت ا... خامنه‌ای، ۱۳۸۴)

□ هدف از تحقیق

هدف اصلی این مقاله، کارکردشناسی مقولات و عوامل تعیین کننده در جنبش نرم افزاری و تولید علم، در قالب بیانات و رهنمودهای رهبر معظم انقلاب حضرت آیت ا... خامنه ای است. رویکردی که ایشان آن را زمینه ساز یک «تحول عمومی و خیزش نخبگان برای تولید نرم افزار بومی و دینی کارآمد و روز آمد جهت تحقق آرمان های انقلاب و ایجاد تمدن نوین اسلامی از طریق شناسایی نیازها و بازشناسی و بازسازی فرهنگ جامعه و ظرفیت های علمی کشور» بر می شمارند.

از دیگر اهداف این تحقیق که در قالب شناخت و ارائه اولویت و نارسائیهای نهضت نرم افزاری در کشور دنبال می‌شود در قالب بررسی عوامل انگیزشی و بهره‌ور در کشور و ارتقای این‌ها در کنار دیگر رهنمودهای مقام معظم رهبری است که موجب زمینه‌سازی در دستیابی به یک راهبرد کلان توسعه علمی کشور است که مبنای دیگر شقوق توسعه و دستاوردهای کلی و تحقق سند چشم انداز بیست ساله کشور است.

□ سؤالات تحقیق

۱- گفتمان تولید علم و جنبش نرم‌افزاری بر چه مقولات و گزاره‌هایی

استوار است.

۲- چگونه می‌توان زیرساخت‌های تدوین راهبردهای تولید علم را از تحلیل بیانات رهبری انقلاب استخراج کرد.

□ چارچوب نظری تحقیق

بی‌شک، فرهنگ تولید علم یک فرهنگ ریشه دار اسلامی است که به جامعه دینی بالنده تر و حکومت دینی پیشروتر خواهد انجامید و بدون این نرم افزار، تداوم حکومت دینی، بسیار مشکل و احیاناً صوری خواهد شد. باید تولید نظریه و فکر، به یک ارزش عمومی در دانشگاه تبدیل شود. (فیروزآبادی، ۱۳۸۶)

در تحولات چند دهه اخیر، بویژه در کشورهایی که توانسته اند از نظر علوم در زمره کشورهای توسعه یافته محسوب شوند و یا در مرحله انتقال قرار گیرند، توجه ویژه به تولید علم و بهره برداری از آن مورد تأکید بوده است.

از آنجا که نیاز به ایجاد ساختارها و مناسبات سازمانی و علمی از اهمیت فراوانی در نیل به جایگاه مورد تأکید در سامانه‌های توسعه کشورها محسوب می‌شود به موازات آن نیاز گسترده‌ای به تولید مفاهیم جدید علمی در سه سطح بنیادی، راهبردی و کاربردی می‌باشد که یقیناً از پایه‌ای‌ترین مفاهیمی است که باید تولید گردد. مفاهیم همچون مفاهیم فلسفی، روش‌شناسی و متدولوژیک که مبنای هماهنگی حرکت در همه عرصه‌های علمی و به تبع آن به ظهور الگوها و تحقیق عینی اهداف کمک می‌کند.

به موازات این مهم آنچه که امروزه ذهن بسیاری از متفکرین را به خود مشغول داشته است مقوله‌ی جهت‌دار نمودن علم و فناوری است به این معنی که هر نوع علم و فناوری برای پاسخ‌گویی به نیاز جامعه‌ای خاص تولید شده و بنابراین هدف و کارآمدی آن نیز مخصوص به آن جامعه می‌باشد و امکان تعمیم این موضوع در میان متفکرین چنان گسترده شده است که امروزه در تعاریف ارائه شده از علم و فناوری، مقوله‌ی فرهنگ همراه با آن نیز مطرح می‌گردد. (مهدی گلشنی، ۱۳۸۴)

به طوری که حتی در تعریف یونسکو از دانش و فناوری و فرهنگ وابسته به آن به عنوان یکی از اجزاء تکنولوژی نام برده میشود. ناگفته پیداست که استفاده‌ی گسترده از محصولات علمی دیگران بدون ایجاد تغییر در آنها تا حد ممکن و متناسب

سازی آنها با شرایط بومی و مذهبی، صدمات جبران ناپذیری در بلند مدت بر جامعه وارد خواهد نمود و این جدای از آن ضرورت است که در برخی مواقع جوامع ناچارند برای حفظ کارآمدی اجتماعی خود از علوم و محصولات تمدن مادی تا زمان وصول به نظام علمی مطلوب از نرم افزارهای وارداتی بدون تغییر استفاده کرده و آنرا بکار بگیرند، ضمن آنکه در کوتاه مدت و برای پاسخگویی به نیازهای روز، سیاست‌های وارداتی نیز سبب می‌شود که محصولات غربی بدون اینکه فرصت دخل و تصرفی در آن باشد وارد شده و علوم مربوط به خود را نیز در آن سطح توزیع کنند، لذا در این مرحله سیاست‌گزینش و واردات علمی با دو سوال در پیش روی خود مواجه می‌شود که دچار تحمل‌گرایی در علم نشود. که در سوال نخست پاسخ دهند که کدام محصول نیاز آنها را بهتر پاسخ می‌دهند و سپس آسیب کدام محصول برای آنان کمتر است. بنابراین به صرف اینکه یک متد، و محصول جدید است نباید به‌گزینش آن اقدام شده و تحت توجیهات کوتاه‌فکرانه‌ای از قبیل اینکه نباید از دنیا عقب بمانیم، از آن تقلید کنیم.

بررسی روند تاریخی تولید علم در ایران و جهان اسلام این تأکید و پرهیز از تقلید محوری را در تاریخ گوشزد کرده است. وجود و ظهور انجمن‌ها و مراکز دانشگاهی پرافتخار و متعدد در تاریخ ایران اسلامی در قالب مکاتب علمی، مساجد و گونه‌های مختلف مباحثاتی و مناظرات علمی، بعنوان ابتدائی‌ترین و منسجم‌ترین اشکال تولید علم در کشورهای اسلامی پا به عرصه نهاده موجب شدند تا از محضر و مکتب ائمه اطهار (ع) دانشمندان و مفاخری تقدیم جامعه بشری شود که خود سردمدار و بنیان‌گذار برخی از علوم امروزی شوند. افرادی همچون جابر بن حیان، فارابی، ابن سینا، ابن رشد، زکریای رازی، حسن بن هیثم، خوارزمی، ابوالوفا، زهراوی، ابن یونس و صدها نفر نظیر آنها که از بین مسلمین طلوع و در قلمرو حکومت اسلام رشد و تمدن مرفقی اسلامی را بوجود آوردند از آغاز گران این روند مقدس بودند. (صبوری، ۱۳۸۵) اما بعد از پیروزی انقلاب اسلامی این انتظار وجود دارد که یک نظام سیاسی که پیرو مکتب اهل بیت و ائمه اطهار است این کارکرد را دنبال سازد و با وجود فراهم بودن نسبی عناصر پیش‌برنده علم و وجود امکانات بالقوه وسیع و امکانات بالفعل نسبی در این حوزه، سرمایه‌گذاریهی انجام شده اثر

بخشی مطلوبی را داشته و با وجود دروندادهای تحقیقات شامل سرمایه‌های مادی و بخصوص سرمایه‌های معنوی، یعنی انگیزه‌های علمی و مغزهای متفکر و افراد مستعد، برونداد مجموعه تحقیقاتی کشور اثر بخشی مورد انتظار را در قالب برنامه‌های علمی دنبال نمایند.

□ روش تحقیق و تحلیل

در هر علمی حل مسائل در گرو پژوهش‌هایی است که پژوهشگران را به یافتن داده‌هایی رهنمون می‌سازد تا با تحلیل و تبیین مسئله، پاسخ‌های مورد نیاز آن را بیابند و ارائه دهند.

پژوهش‌های علمی به صورتی روشمند توسط پژوهشگران طراحی و اجرا می‌شوند. پژوهشگران نیک می‌دانند که برای حل هر مسئله‌ای در هر پژوهش، روش‌هایی وجود دارد و به کار بستن این روش‌ها از سر ضرورت است نه از روی مسیر و خواستی که محقق را به سمت اهداف مورد نظر او هدایت کند.

امروز در علوم انسانی نیز با بهره‌گیری از روش تحلیل گفتمان (DISCOURSE ANALYSIS) بر غنای ارزشی و روائی تحقیق افزوده شده است.

در چنین حوزه‌های شیوه‌های برخورد با مطالعه ارتباط انسانی را در سه عرصه اساسی ریاضی، روانشناسی اجتماعی، زبان‌شناسی و مردم‌شناسی قابل توجه دانسته و تحلیل گفتمان را نیز روشی نوین برای پژوهش در علوم اجتماعی و ارتباطات می‌دانند که در کنار دیگر روش‌ها همچون تحلیل محتوا به شناخت پیام‌آفرینان و نحوه هدایت و اثر پذیری به کار می‌رود که در این تحقیق تلاش شده است تا دیدگاه‌های مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای را که در قالب سیاست‌های راهبردی و یا توصیه‌های اجرایی در نشست‌های گوناگون علمی مورد توجه قرار داد. بسیاری از زبان‌شناسان به این قول مالینوفسکی استناد می‌کنند که می‌گوید: مفهوم و معنی در دل کلمات نهفته نیست، بلکه معنی در اوضاع اجتماعی، نگاه رهبران، وضع ادای کلمات، ساختمان جمله، اثر کلمات مجاور بر یکدیگر و ده‌ها عامل دیگر مبتنی می‌باشد. (malinowsky 1957,36)

در این تحقیق نیز واحد ثبت داده‌ها، مفهوم و معنای مورد تاکید رهبری، اراده شده است که تحت عنوان نهضت نرم‌افزاری تولید علم مبتنی بر ایجاد تحرک، کارآمدی، هدفمندی و نشاط اجتماعی کشور ساخته و پرداخته شده است. بنابراین می‌بایست تحلیل گفتمان را به مثابه یک روش کیفی در مطالعات راهبردی در این مقاله به کار گیریم. زیرا در تحلیل گفتمان به جای شمارش و مقادیر آماری با معنا شناسی کاربردپذیری در متن سر و کار داریم. البته برای به کار بردن روش تحلیل در این مقاله تمایز این روش با روش‌های مشابه آن همچون تحلیل گفتمان انتقادی (critical discourse analysis) و تحلیل متن (analysis texts) ضروری است که در این مقاله موضوعیت ندارد.

□ محیط تحقیق

محیط این تحقیق تمام رسانه‌ها و خبرگزاریهای رسمی و داخلی در طول سه سال گذشته می‌باشند که بصورت گزینشی و یا جامع به بیان و انعکاس نقطه نظرات رهبری معظم انقلاب در ملاقات‌ها و دیدارهای عمومی و خصوصی اشتغال داشته‌اند. سایت اینترنتی دفتر مقام معظم رهبری نیز در این میان بدلیل برخورداری از جامع‌ترین شرایط جامعه و محیط نمونه بیشتر مورد گزینش واقع شد که مباحث درون آن براساس فرمول "تحلیل ثانویه داده‌ها" مورد پذیرش قرار گرفت.

$$Cr = \frac{\text{کل مقولات مورد گفتمان}}{\text{مقوله‌های برگزیده}} \times 100$$

□ ابزارهای جمع‌آوری

در این تحقیق از اسناد کتابخانه‌ای، روزنامه‌ای و اینترنت استفاده شده است که حاوی ابلاغیه‌ها، فرمایشات، نامه‌ها، پیام‌های گوناگون، نشست‌ها، ملاقات‌های انجامی از سوی ایشان و یا بیان نتایج ملاقاتها در رسانه‌های عمومی بوده که به صورت هدفمند و متناسب با موضوع تولید علم و جنبش نرم‌افزاری تهیه و جمع‌آوری گردیده است.

□ محدوده تحقیق

این تحقیق براساس فرمایشات و تأکیدات مقام معظم رهبری در طول سه سال گذشته در قالب پیام‌های مربوط مستقیم با تولید علم، که در مجموع شامل ۱۲۲ سخنرانی، نشست و ملاقات موضوعی ایشان بوده صورت گرفته است.

□ مفاهیم اساسی و عملیاتی در داده پردازی تحقیق

فراوانی تکرار: بررسی میزان بهره‌گیری مفاهیم، مقولات و گزاره‌های خاص و موضوعی در حوزه تولید علم که در طول دو سال گذشته در فرمایشات رهبری به کرات و دفعات مورد استفاده قرار گرفته است.

فراوانی شدت: تابعی است از تأکید ورزیدن، پاسخ طلب کردن، اولویت دادن و توصیه مؤکد رهبر انقلاب در مراقبت نمودن از مقوله موصوف در برنامه‌ریزی، سیاستگذاری و یا اجرائی کردن محورهای تولید علم که در فرمایشات خود آنرا بیان نموده‌اند.

فراوانی تجانس: تابعی است از مقولات و گزاره‌هایی که انجام و یا تحقق آن مقوله متضمن ارتباط با دیگر محورهای مربوط به محیط تحلیل بگونه رابطه متقابل مؤثر بوده و انسجام گزاره‌های تأکیدی براساس نزدیکی و ارتباط این مقولات با یکدیگر معنا می‌یابند.

رویکرد تأکید: تابعی است از ماهیت و غلظت توجه در فرمایشات رهبری بنابر حوزه مخاطب بگونه‌ای که بتوان در قالب گزاره موصوف ارزش اجرائی و حوزه تحقق آنرا در قالب سیاست کلان، راهبرد، برنامه و یا توصیه به دستگاه‌های اجرائی دسته بندی و دنبال نمود.

□ داده‌های حاکم بر محیط تحقیق

تمرکز موضوعات حوزه جنبش نرم‌افزاری تولید علم

- خودباوری علمی (ما می‌توانیم)
- مسئولیت تاریخی تولید علم در عرصه انقلاب اسلامی
- رفتار نهضت‌گویی و پیشبرنده، الزام تولید علم در کشور
- با راهبرد و نقشه عمل نمودن
- هماهنگی‌های اجرائی و هم‌افزایی اطلاعاتی - علمی

- ارتقاء عوامل انگیزش و کار آمد ساز علمی
- مرز شکنی دانش و کسب جایگاه برتر علمی
- آسیب شناسی وضع موجود
- استقامت و تمرکز بر تولید علم (آیت ... خامنه‌ای، ۱۳۸۴ - ۱۳۸۵)

حوزه‌های فعالیت و تمرکز تولید علم

- ابداع و نوآوری
- تفکر خلاق و تولید مفاهیم پیشران
- مرجع علمی شدن در دنیا
- پرهیز از تقلید و شاگردماندن
- سرمایه گذاری دانشی (آیت ... خامنه‌ای، ۱۳۸۵ - ۱۳۸۶)

تأکید بر میزان شدت موضوعات حوزه تولید علم

- ارتباط با حیات انقلاب اسلامی
- نمایانگر اقتدار ملی
- تقویت زنجیره ارتباطی علم، فناوری و صنعت
- حفاظت از منافع نخبگان
- میانبر سازی مسیرها و راههای تولید علم
- همراه سازی علوم با کرامت و اخلاق انسانی
- قطع وابستگی به دانش ترویجی غرب
- بازگشت مرجعیت علم به ایران و فارسی زبانان (آیت ... خامنه‌ای،

(۱۳۸۵)

میزان تجانس موضوعات در فرمایشات رهبری انقلاب

- ایجاد ارتباط علم و عمل در صحنه منافع پیش برنده کشور
- معنا محور سازی تولید علم
- تولید علم مسئولیت مراکز تخصصی کشور
- پیگیری و پشتکار ملی در جذب نخبگان
- تولید علم براساس نیازها و آرمانهای ملی و ارزشی
- اعتماد به نفس ملی در نهضت گونگی تولید علم و فناوری

- گسترش روحیه کاوشگری در نقادی ملی و عالمانه
- سنجش اعطای امتیازات علمی براساس تولید علم ناب و جهش گونه
- جهت دار کردن دانش و فناوری تولیدی
- تولید دانش مطالبه ملی و خواست عمومی
- تبعیت از رویکرد بسیج‌گویی و تلاشگرانه علمی برای اساتید هیأت علمی (آیت‌ا... خامنه‌ای، ۱۳۸۵ - ۱۳۸۶)

میزان تجانس موضوعات در فرمایشات رهبری انقلاب

- ضرورت دانش پژوهی و تحقیق محوری در تولید دانش
- علم محوری بعنوان رفتار راهبردی و مدیریتی کشور (گفتمان مسلط)
- تولید علم براساس نقشه و هدف
- ناب زائی علمی و فناورانه و تحقیقات بنیاد محور
- نفی ترس و پذیرش مخاطرات در تحقیق و پژوهش ناب
- تولید دانش هوشمندانه و کاربردی
- هویت بخشی اسلامی به دانش و علوم تولیدی
- مسئله یابی، شبهه افکنی و ارائه فکر خلاق و نو
- مدیریت مناسب مراکز تحقیقاتی همراه با آسیب شناسی کمی و کیفی
- برخورد با یاس پراکنی و سوء سیاست‌های علمی در کشور
- سرریز سازی و توزیع نتایج دانش بومی در جامعه (آیت‌ا... خامنه‌ای، ۸۵-۱۳۸۴)

موانع و چالش‌های حاکم بر روند تولید علم

- تجمل‌گرایی و تمرکز رویکردها به ظواهر و سطحی‌سازی علم و دانش
- عدم تقدیر متناسب و محرک و خلاق از نوآوران و نظریه‌پردازان بومی و دینی
- بی‌توجهی به وجود نخبگان و جوانان دانشمند در کشور
- ضعف تمهیدات مناسب و انگیزشی در نظریه‌پردازی و نقادی ایده‌ها در نزد اهل فن.
- ضعف‌ها و ناکارآمدی در دسترسی به بانک‌های اطلاعاتی و علمی دنیا.

آسیب های موجود در تولید علم

○ ضعف سهم و نقش جوانان نخبه در تحقیقات علمی و مراکز پژوهشی و تحقیقاتی

○ وجود ضوابط و الگوهای ناکارآمد و تقلیدی غرب در رده بندی توان علمی

○ حاکمیت برخی از رفتارهای سوء سیاسی در محافل علمی و کوتاه سازی توان علمی.

○ مورد تهاجم فرهنگی قرار گرفتن دانشگاهها و مراکز علمی.

○ ضعف مدیریت برخی از مراکز علمی در ایجاد تضارب آراء و عقول و نشاط علمی (آیت ا... خامنه‌ای ۱۳۸۶)

مزیت‌های فعال کشور در تولید علم

○ جمعیت جوان، اهل دانش و پرحوصله

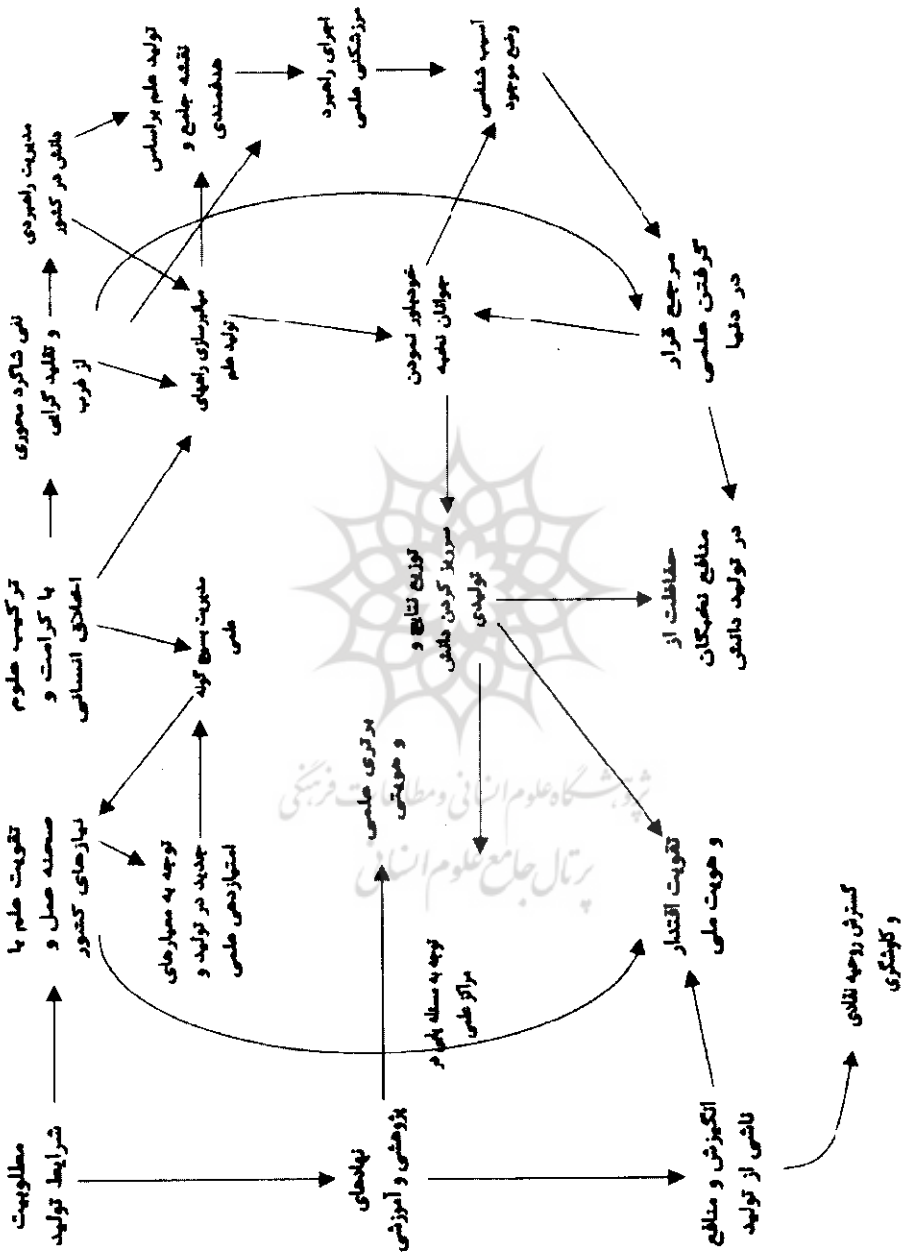
○ آزادی تفکر و گفتمان علمی و فناورانه در دانشگاهها و مراکز صنعتی

○ تجربیات موفق و افتخارآمیز علمی ناشی از تلاشهای متعهدانه و مجدانه بسیج گونه در کشور

○ برخورداری از سطح هوش فراوان و بالای جامعه ایرانی

○ روحیه ایثارگرانه و جهادگر علمی در لایه های علمی و انقلابی کشور (آیت ا... خامنه‌ای، ۸۵-۱۳۸۴)

الزامات بوجه به تولید علم و دانش محجوری

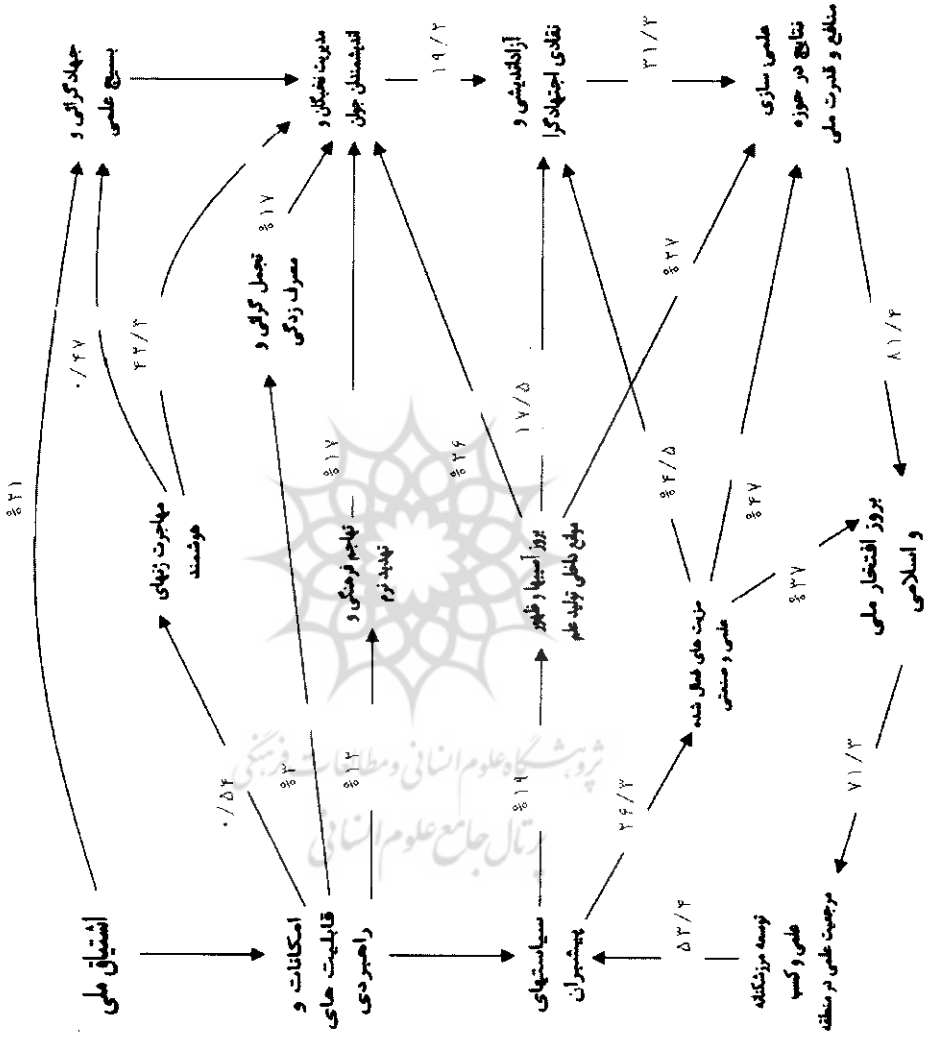

مثال نظری شبکه روابط مولود علم از منظر مام معظم رهبری (منبع: سخنرانی‌ها و بیانات معظم له در طول سه سال گذشته)

جدول توزیع درصدی براساس تکرار و تکمیل مقام معظم رهبری در کویته‌های مختلف علمی

ردیف	موضوع	شماره پوینده	شماره‌های مورد تاکید بر اساس شماره پوینده				شماره پوینده	شماره پوینده	شماره پوینده	شماره پوینده	تکرار	مجموعه پوینده در برلیند علم	ردیف
			مستوفان	دانشجویان	محققان علمی	مندان کشور							
۱	حوزه پژوهش و تحقیقات جمهوری اسلامی ایران	۱۸/۵۳۶	۱۸	۱۷	۱۹	۱۷	۱۸۷	۱۶۹	۱۶۱	۷۱	حوزه پژوهش و تحقیقات جمهوری اسلامی ایران	۱	
۲	مستوفان	۱۸/۵۳۷	۱۸	۱۱	۱۹	۱۹	۱۹۳	۱۵۵	۱۱۰	۱۱۰	مستوفان	۲	
۳	پایان کار	۱۸/۵۳۸	۲۳	۳۳	۱۹	۱۹	۱۶۱	۸۹	۴۱	۴۱	پایان کار	۳	
۴	مستوفان	۱۸/۵۳۹	۱۸	۳۳	۱۹	۱۷	۱۲۷	۵۳	۱۷	۱۷	مستوفان	۴	
۵	پایان کار	۱۸/۵۴۰	۲	۱۸	۱۵	۱۵	۱۵۰	۹۳	۱۹	۱۹	پایان کار	۵	
۶	پایان کار	۱۸/۵۴۱	۱۳	۱۴	۸	۶	۵۹	۴۳	۲۲	۲۲	پایان کار	۶	
۷	مستوفان	۱۸/۵۴۲	۱۱	۲۰	۱۵	۸	۱۲۷	۴۰	۲۳	۲۳	مستوفان	۷	
۸	مستوفان	۱۸/۵۴۳	۲۷	۳۳	۱۳	۱۳	۹۵	۴۲	۲۹	۲۹	مستوفان	۸	
۹	مستوفان	۱۸/۵۴۴	۱۱	۱۹	۱۷	۱۷	۵۰	۷۱	۳۲	۳۲	مستوفان	۹	
۱۰	مستوفان	۱۸/۵۴۵	۲۵	۲۲	۲	۲	۱۶۹	۱۲۴	۳۹	۳۹	مستوفان	۱۰	
۱۱	مستوفان	۱۸/۵۴۶	۲۱	۱۱	۱۵	۴	۱۸۳	۱۲۸	۳۷	۳۷	مستوفان	۱۱	
۱۲	پایان کار	۱۸/۵۴۷	۲۷	۱۱	۱۸	۱۸	۵۰	۹۱	۴۳	۴۳	پایان کار	۱۲	
۱۳	مستوفان	۱۸/۵۴۸	۱۱	۱۰	۴	۴	۷۸	۵۳	۴۲	۴۲	مستوفان	۱۳	
۱۴	مستوفان	۱۸/۵۴۹	۱۵	۹	۱۲	۱۲	۱۲۰	۱۷	۱۰	۱۰	مستوفان	۱۴	
۱۵	مستوفان	۱۸/۵۵۰	۲۷	۲۳	۱۱	۱۶	۴۶۱	۲۱۹	۵۴	۵۴	مستوفان	۱۵	
۱۶	پایان کار	۱۸/۵۵۱	۱۵	۱۱	۱۳	۹	۳۷	۷۳	۱۷	۱۷	پایان کار	۱۶	
۱۷	مستوفان	۱۸/۵۵۲	۲۳	۲۲	۱۸	۱۴	۹۳	۳۳	۴۱	۴۱	مستوفان	۱۷	
۱۸	پایان کار	۱۸/۵۵۳	۱۷	۱۶	۹	۱۳	۲۱۵	۳۷	۶۵	۶۵	پایان کار	۱۸	

ردیف	عنوان مورد توجه در تولید علم	فراوانی تکرار	فراوانی نجاس	فراوانی شذب	فراوانی حوزه‌های مورد تأکید بر اساس ضریب				فراوانی	درصد
					مخاطب مستقیم	مخاطب غیرمستقیم	میدان کشور	میدان علمی		
۱۹	تولید علم ضمن اقتدار و مصادف ملی	۱۲	۱۶۴	۸۱	۱۵	۱۲	۲۷	۲۵	۲/۱۹۵	سیاست
۲۰	ترویج علم همراه با کرامت و اخلاق انسانی	۳۹	۵۲	۱۶۹	۵	۸	۱۳	۷	۱/۱۸۳	سیاست
۲۱	بازگرداندن علم به نخب ایرانی و زبان فارسی	۳۱	۳۷	۸۲	۵	۳	۱۹	۱۳	۱/۱۵۳	راهبرد
۲۲	توجه جدی مراکز علمی به مدیریت نیروی علمی	۶۳	۱۹۷	۱۶۵	۸	۱۷	۱۲	۲۷	۲/۲۱۷	برنامه
۲۳	توسعه اعتماد به نفس ملی در خلافت علمی	۳۵	۵۶	۱۶۴	۹	۱۰	۱۷	۱۸	۱/۱۸۲	نویسه
۲۴	توجه همه مراکز به کاروشگری و نظامی عالیه	۳۲	۱۶۵	۱۶۹	۸	۸	۱۹	۱۵	۱/۱۶۹	نویسه
۲۵	تنبیر سازگارهای سنجش تولید علم	۲۰	۱۶۹	۱۶۹	۸	۸	۱۸	۲۷	۲/۱۶۹	برنامه
۲۶	مادریسی دوجهتای اعتلای ارتقاء و امتیاز علمی	۳۷	۱۶۸	۱۶۴	۱۵	۶	۲۱	۱۴	۲/۲۶۵	برنامه
۲۷	ایجاد بانکهای اطلاعاتی با قابلیت دسترسی آسان علمی	۲۲	۵۲	۸۳	۸	۷	۱۹	۱۴	۱/۱۶۳	برنامه
۲۸	استفاده منجود و قابل کنترل ترجمه در تولید علم	۴۵	۱۱۸	۱۶۱	۷	۳	۱۲	۲۳	۱/۱۶۵	برنامه
۲۹	مفهوم سازی و تئوری پردازی نویسی	۲۲	۵۱	۱۳۳	۱۲	۸	۲۵	۱۱	۲/۲۰۳	راهبرد
۳۰	حضور مجتهدانه حوزه‌های علمیه در تولید علوم انسانی	۷۵	۱۶۹	۱۹۲	۱۷	۱۲	۱۸	۲۵	۲/۲۶۹	راهبرد
۳۱	تشریح به سرمجامه‌های علمی و تفسیر پروزی	۳۴	۷۸	۲۰۰	۱۷	۱۰	۱۸	۲۱	۲/۲۶۹	راهبرد
۳۲	کاهش نخبه‌جات و ظهور گزافی عرب منجود	۴۷	۱۶۱	۸۱	۴	۱۷	۱۹	۱۰	۱/۱۵۱	برنامه
۳۳	پاکسازی مراکز علمی از مروجان فرهنگی غربی	۲۹	۳۵	۱۶۳	۱۸	۱۸	۲۸	۲۵	۲/۲۶۵	برنامه
۳۴	تمرکز نهضت تولید علم بر جوانان لایزال و تفسیر	۵۱	۱۸۲	۱۶۳	۲۰	۱۹	۲۸	۲۳	۲/۲۶۳	برنامه
۳۵	توجه به نوآوری و مرزنگی عالیه و مشی‌نامه	۳۸	۴۱	۱۵۱	۲۳	۱۰	۳۷	۲۵	۲/۲۶۳	راهبرد
		۶۶۳/۲	۳۷/۶۱	۲۳/۶۹	۱۸۴/۷	۱۶/۵۱	۲۲/۳۵	۲۶/۶۱	۱/۱۰۰	الزام ملی

نمودار تحلیل گفتمان و عوامل تعیین کننده در مرز شکنی علمی در کشور

□ نتایج تحلیل داده ها

- ۱- بیش از ۶۹/۷۳ درصد از فرمایشات موکد و مورد پیگیری رهبری معظم انقلاب در حوزه تولید علم در دو سال گذشته حول ۶ موضوع پژوهش محور نمودن فعالیت‌ها، مسلط نمودن گفتمان علمی در جامعه، حمایت از نخبگان کشور، انجام پژوهشها بر اساس نیازهای کشور، استفاده از نیروهای نخبه و جوان و حضور مجدانه حوزه‌های علمیه در تولید علم و علوم انسانی در کشور.
- ۲- در طول سال ۱۳۸۶ بیش از ۳۹/۳۱ از مطالب جدیدی که از سوی رهبری عنوان گردیده بودند به جدیت مدیران مسئولان در بخش‌های تحقیقاتی و جلوگیری از تجمل گرایی، ضابطه مند نمودن و کاهش سطح نفوذ غرب در مفهوم سازی و تئوری پردازی‌های علمی و نفوذ فکری بر روی دانشجویان و اساتید که در قالب ناتوی فرهنگی قابل دسته بندی است، اختصاص داده شده بود.
- ۳- در سال ۱۳۸۶، برخی مقولات سال قبل در بیش از ۱۸/۴۷ فاقد تکرار بوده و بجای این مفاهیم شاهد رضایت ایشان در ایجاد نشاط علمی در جامعه، خودباوری در بخش‌های از جوانان و مراکز صنعتی و تحرک و مدیریت علمی در برخی از نهادهای انقلابی و راه اندازی بانکهای اطلاعاتی بوده ایم.
- ۴- بیش از ۷۶/۴۹ درصد از تجانس مفاهیم و رویکردهای مورد تأکید رهبری در سه حوزه مدیریت علمی مناسب در کشور، حمایت از نخبگان و خودباوری علمی در کشور و اجزاء برخاسته از این سه محور تاکید می نماید.
- ۵- بیش از ۴۷/۸۳ درصد از حوزه آسیب شناسی تولید علم که مورد تاکید ایشان می باشد بر عدم تقلید و پیروی از فرهنگ ترجمانی، وجود ضوابط علمی غرب محور در تحقیقات دانشگاهی، توجه بیش از حد بر ظواهر و نمادهای غیر واقعی در پروژه های حوزه علوم انسانی، فقدان روحیه نقادی سازنده متعهدانه در مراکز علمی اختصاص یافته است.

۶- وجود بیش از ۶۴/۷۵ درصد تکرار و ۴۳/۵۱ درصد شدت و تاکید بر موضوع تولید علم نشان دهنده تداوم این توجه و علاقه از سوی مقام معظم رهبری و پیگیری ایشان در این حوزه‌ها است.

۷- بیش از ۶۳/۵۹ درصد از توصیه های تولید علم از سوی رهبری انقلاب به توجه بخشیدن مراکز علمی در بازگرداندن چرخه دیرینه تمدن پر افتخار علمی کشور، توجه به اخلاق و کرامت انسانی در تولید علم، علم متعهد و دین محور، تبیین نقش اعتماد به نفس ملی در تولید علم کاهش نفوذ تجمل و مادیگری در تولید علم و بکارگیری جوانان عالم و علاقمند به ارتقاء و سربلندی کشور تاکید می نماید.

۸- بیش از ۷۴/۳ درصد از سیاستهای کلان در حوزه تولید علم و جنبش نرم افزاری خطاب به مسئولان علمی و تحقیقاتی و مدیران مسئول کشوری بوده است تا زمینه طراحی و تدوین مدل مطلوب و نقشه جامع علمی کشور را به همراه راهکارهای اجرایی آن تهیه نمایند.

۹- وجود بیش از ۲۷ درصد از فرمایشات به ارائه راهبردهای سطح ملی و دستگاهی بوده و نشانگر وجود برخی از ضعف ها و برخورداری از تنگناها و مشکلات مدیریتی است که در طی سه سال گذشته سبب بازگویی مجدد سیاستها و راهبردهای تولید علم از سوی مقام معظم رهبری در نشست با مسئولان علمی و صنعتی کشور و ارائه برنامه و توصیه در نحوه پیاده سازی این سیاستها بوده است.

۱۰- اختصاص بیش از ۳۵ درصد از تاکیدات و فرمایشات مقام معظم رهبری در حوزه برنامه های سطح ملی و اجرایی نشاندهنده ضرورت توجه هرچه بیشتر بخش های مسئول پژوهشی و آموزشی کشور به تدابیر، سیاستها و راهبردهای مصوب و نا همسانی سازمانهای مربوط در طراحی و برنامه ریزی عملی در راستای بمورد اجرا نهادن سیاستهای کلان کشور، در حوزه تولید علم و شکستن مرزهای دانش بوده است.

تجویز پیشنهادات گفتمان محور

تردیدى وجود ندارد که در جهت حفظ امنیت و رفاه جامعه، ارتقای سطح زندگى مردم و همچنین برآوردن نیازهای اساسى جامعه، نه تنها تحقیق و توسعه در علوم و فناوری های نوین باید بطور جدی و با برنامه و عزمى ملی ادامه یابد بلکه تحولى اساسى و بنیادین در زمینه نهادینه نمودن فرهنگ توجه جدی به علوم و فناوری ها ضرورى است.

با توجه به همین ضرورت رهبر معظم انقلاب بعنوان سکاندار حاکمیت نظام اسلامى و هدایتگر تام قابلیتها و امکانات ملی ج.ا.ا. موضوع جنبش نرم افزارى و تولید علم را مطرح نموده و خواستار تحولى جدی در آزاد اندیشی، عدالت خواهی و پریاسازى نهضت نرم فرهنگى و علمى در حوزه و دانشگاه شده‌اند.

تردیدى در این نیست که دید فراگیر مقام معظم رهبرى نسبت به مشکلات جهان اسلام و اهمیت توجه جدی به علوم و فنون نوین جهت پیشگیری از استیلاى مداوم جهان استکبار و همچنین دفاع از استقلال و امنیت نظام اسلامى بر خواسته از واقعیات اوضاع فعلی جهان است که با ابداع روشهای تبعیض آمیز و بهره گیری از نقش و حضور سازمان های وابسته بین المللی قصد عقب نگاه داشتن کشورهای در حال توسعه بویژه کشورهای مستقل اسلامى را از دستیابى به علوم خلاق و فناوری های کلیدى دارند، از این رو بمنظور تقویت زمینه‌های پیاده‌سازى این سیاست بنظر می‌رسد دقت و توجه در برخی از تجویزات و توصیه‌های اعلامى از سوى مقام معظم رهبرى کارگشا باشد.

- کنترل و تصحیح سیستم توزیع اعتبارات پژوهشى دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشى دستگاههای اجرائی

در این شیوه که در گذشته کمی دورتر اعمال می شده و هنوز هم معمول است، نه برنامه ملی منسجم و قابل ارزیابى وجود دارد و نه دستگاه‌های دریافت کننده اعتبار خود را موظف به رسیدن به اهداف مشخص و طبق برنامه معینی می‌دانند و صرفاً در پایان هر سال مالی، گزارش عملکرد مالی و پرسنلى و عمرانى توسط دستگاه دریافت کننده بودجه در موافقتنامه بودجه به دولت منعکس می گردد.

در چنین نظامی، ارزیابی اثربخشی اعتبارات پژوهشی فاقد هرگونه سنجش و معیار مناسب با نیازهای مورد تاکید راهبردی است.

- دستگاه‌های مجری طرح نباید هم خود مرجع تشخیص اولویتها بوده و هم مرجع توزیع و تخصیص اعتبارات و هم ارزیابی کننده و ناظر بر طرحهای پژوهشی و هم در عین حال نماینده دستگاه اجرایی باشند که در نتیجه ناخودآگاه ذی نفع در فرایند امور و تلاشگر برای حفظ مصلحتهای دستگاهی خود خواهند بود.

- برای رویاندن علم باید مدیریت علمی و سرمایه گذاری مراکز صنعتی، فناوری و تولید دانش صورت پذیرد که این مهم به عهده مدیران کشور و متضمن تحقیقات حیات آینده کشور است و نباید در آن کوتاهی کرد.

- اگر پروژه‌های تحقیقاتی و پژوهشی به صنعت ملی تبدیل نشود فایده ای ندارد زیرا باید هدف دار صورت بگیرد. باید در مورد مشکلاتی که در کشور وجود دارد تحقیق و پژوهش داشته باشند، تا این امر در جامعه فرهنگ سازی شود و لذا نیازمند تحول بوده و تحول در آن بدون تحقیق و پژوهش امکان پذیر نیست.

- یکی از پیش فرض‌ها و ضرورت‌های نهضت نرم افزاری توجه به عناصر فکری و نخبگان جامعه در دو بخش دانشگاهی و حوزه‌های دینی است.

- با عنایت به دو قطبی بودن نظام آموزشی علوم انسانی در ایران یعنی حوزه های علمیه و دانشگاه‌ها، لزوم ایجاد پل ارتباطی میان این دو و همفکری آنها، بستر ساز شکل گیری نطفه ی آغازین نهضت نرم افزاری خواهد بود.

- تبدیل جنبش به ارزش عمومی با ایجاد فضای انتقادی سالم در پاسخ به سئوالات و شبهات در قالب مناظره علمی و نظریه پردازی روشن همراه با داوری و اجتناب از سیاست زدگی و سیاست زدائی ضروری است.

- فقدان قوانین حمایتگر علمی، فقدان روش های تحقیق و معادلات کاربردی بر پایه ارزشهای دینی و فقدان مدل‌های برنامه ریزی ارزش محور باید مدیریت و برطرف شود.

- باید حوزه های نفوذ و ظهور افکار غربی و بیگانه پسند را در حوزه‌ی علوم شناسائی و به تعبیری نقاط نفوذ معرفت‌های غربی را مشخص کرده و آن را تحت کنترل درآورد که البته کار عمیق و وسیعی را می‌طلبد.

• ضروری است تا بر فعالیت پژوهشکده‌ها، مراکز و قطبهای تحقیقاتی کیفی در جهت هدایت بومی پژوهش‌ها در حوزه‌های مختلف، تعیین زمینه‌های اولویت‌دار مبتنی بر خلاقیت و نوآوری برای انتقال فن‌آوری پیشرفته روز به منظور پاسخگویی به نیازهای حل و آینده‌کشورتلاش می‌نمایند، نظارت کیفی و قابل ارتقاء داشت.

• ضروری است زمینه‌های اشتغال تخصصی و جذب نیروهای تحصیل کرده و نخبگان و دانش‌آموختگان مراکز آموزش عالی را از طریق واحدهای تحقیق و توسعه، مراکز خدمات مهندسی، جذب هیات علمی ایجاد نموده تا از مهاجرت افراد هوشمند جلوگیری گردد.

- بایستی با اهتمام هرچه بیشتر دانشمندان و متخصصان کشورمان مرزهای تولید علم و توسعه علمی در کشور شکسته شده و تولیدات منحصر بفرد و جهش‌ساز صورت پذیرد.

لازم است در وزارتخانه‌ها، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشگاه‌ها ساختارهای علمی متناسب با نیازهای جامعه طراحی و تدوین شود و منزلت علمی استادان، دانشجویان و پژوهشگران در این بخش‌ها پاس داشته شود.

- ایجاد خودباوری عمیق در بین مسئولان و تصمیم‌گیرندگان کشور بگونه‌ای که موضوع تولید علم در نزد محققین و نخبگان و سپس عموم آحاد ملت بعنوان یک ضرورت جدی و انکارناپذیر پذیرفته شده و مردم در مقاطع مختلف مشارکت سیاسی و فرهنگی خود آنرا مطالبه کنند.

با توجه به اینکه در حال حاضر اغلب منابع و مأخذ حوزه آموزش و تحقیق و توسعه کشور و فناوری‌های نوین ترجمه و کپی برداری بوده و به موازات آن نیز تدریس و گسترش فرهنگ و تفکر و دانش آن نیز وارداتی محسوب می‌شود و اساتید و مدرسان این حوزه کمتر در تهیه و تنظیم علوم و فنون مورد تدریس یا تحقیق خود نقش، خلاقیت و یا نوآوری دارند و تحت همین عناصر دچار ضعف تولید می‌گردند. این در حالی است که با توسعه فرهنگ خودباوری علمی و حمایت از نخبگان می‌توان هم چون وضعیت فعلی که در کشور شاهد حضور استعداد های درخشان ایرانیانی هستیم که با ابداعات و ابتکارات خود در ابعاد بین‌المللی بعنوان نخبگان بزرگ صاحب علم و فناوری شناخته می‌شوند این روند را نهادینه کرد.

□ نتیجه گیری

اصولاً هر پدیده‌ای بر اساس نظام منطقی مفاهیم خود، با ایجاد ساختار متناسب و کارآمد، از طریق برنامه ای دقیق به تحقق چشم انداز، اهداف و مأموریت‌های خود می‌پردازد و بیانات رهبری معظم انقلاب در راه اندازی نهضت نرم افزاری تولید علم در کشور آغازگر حرکتی شایسته و جهادگونه بود زیرا تمام تلاش علمی و عملی معظم‌له به یافتن راهکاری مطمئن و مؤثر معطوف شده تا بتوانند به نیازمندیهای روزآمد جامعه، از طریق نقش آفرینی مناسب در جنبش نرم افزاری، پاسخی درخور شأن داده و جایگاه فرهنگ دیرینه و تاریخی کشور را در راستای توسعه مادی و معنوی کشور ارتقاء بخشند. بدیهی است در تمامی این مراحل، گفتمان ترویجی مقام معظم رهبری، الگوی اندیشه و عمل مناسبی در این راستا است. (فیروزآبادی، ۱۳۸۶)

در پایان، راهبردهای نهائی شده از سیاست‌های ابلاغی رهبری معظم انقلاب را می‌توان به شرح ذیل از نتایج کیفی این گفتمان برشمرد:

- ۱- تنظیم نقشه‌ی جامع علمی کشور براساس نیازهای واقعی در سند چشم‌انداز بیست ساله.
- ۲- توانمندسازی منابع انسانی، تجهیز و تخصیص منابع و امکانات و ظرفیت‌ها در حوزه های اولویت دار علم و فناوری و گسترش میل به علم و تحقیق و پژوهش بویژه در محیط دانشجویی.
- ۳- تشکیل بانک اطلاعات ملی و طراحی شبکه انتقال علم و فناوری از خارج به داخل با بهره گیری از فرصت جهانی نخبگان ایرانی خارج کشور و بهبود تراز دانش ملی.
- ۴- ارتقای سطح فناوری های نوین اطلاعاتی و ارتباطی در جامعه، تشکیل جامعه اطلاعاتی، توسعه و تکمیل زیرساخت های مناسب بمنظور افزایش تولید کالاها و خدمات دانش پایه.
- ۵- ایجاد سازوکارهای لازم برای توسعه کمی و کیفی دوره های تحصیلات تکمیلی با تاکید بر توسعه علوم بین رشته ای و چند رشته ای، علوم انسانی و طبیعی و ایجاد قطب های پژوهشی و توسعه پژوهشگاه ها.

- ۶- تغییر الگوی توسعه ملی از منابع پایه به دانش پایه و انسجام، سازگاری و انطباق بین سیاستهای علمی و فناوری و سیاستهای توسعه ملی.
- ۷- طراحی، استقرار و نهادینه سازی نظام ملی علم، فناوری و نوآوری با تاکید بر بهبود کیفیت ارتباط میان عناصر و اجزای شکل دهنده نظام و حفظ یکپارچگی فعالیت های آنان.
- ۸- حمایت و تقویت و ایجاد مشوق های لازم برای محققان، مبتکران و نخبگان جامعه با تاکید بر وضع قوانین و مقررات مالکیت معنوی و ایجاد فرصتهای مناسب علمی و پژوهشی در راستای تولید علم و فناوری.
- ۹- تشکیل مرکز اطلاعات دانش اسلامی و پذیرش مقالات پژوهشی مبتنی بر فرهنگ اسلامی و دادن امتیاز مشابه ISI.

□ منابع

۱. آیت ... خامنه ای، سید علی - لزوم حرکت مصمم در جهت ارتقای علمی کشور - خراسان رضوی - اردیبهشت ۱۳۸۶.
۲. آیت ... خامنه ای، سید علی - ایجاد تولید سیستم تولید علم و فناوری نیازهای کشور - دیدار نخبگان و رؤسای دانشگاه‌ها، آذرماه ۱۳۸۳.
۳. آیت ... خامنه ای، سید علی - تحقق نهضت تولید علم - دیدار روسای دانشگاه‌های سراسر کشور - مردادماه ۱۳۸۵.
۴. آیت ... خامنه ای، سید علی - تولید علم، تولید فناوری، تولید معرفت، تولید فرصت سخن جامع رضوی - فروردین ماه ۱۳۸۵.
۵. آیت ... خامنه ای، سید علی - تولید علم احتیاج به تدبیر دارد - پژوهشکده رویان - تیرماه ۱۳۸۶.
۶. آیت ... خامنه ای، سید علی - تولید علم هدف اصلی اتحادیه انجمن‌های اسلامی - اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانشجویان - مردادماه ۱۳۸۵.
۷. آیت ... خامنه ای، سید علی - تولید علم و آزاد اندیشی فرهنگی و اجتماعی جامعه - بسیج دانشجویی - خرداد ماه ۱۳۸۴.
۸. آیت ... خامنه ای، سید علی - تولید علم افزایش تحقیقات با دانشگاه‌ها - دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت - شهریور ماه ۱۳۸۳.
۹. آیت ... خامنه ای، سید علی - میدان پرورش پیشرفت و تولید علم - دیدار با جوانان نخبه - بهمن ماه ۱۳۸۲. *رتال جامع علوم انسانی*
۱۰. آیت ... خامنه ای، سید علی - مسئله نهضت تولید علم - روسای دانشگاه‌ها موسسات آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی - مرداد ماه ۱۳۸۵.
۱۱. آیت ... خامنه ای، سید علی - تولید کار و کالا، تولید علم و فناوری، تولید ثروت، تولید عزت و منزلت - فروردین ماه ۱۳۸۵.
۱۲. آیت ... خامنه ای، سید علی - ورود دانشجویان به عرصه تولید علم و پژوهش - دانشگاه فردوسی مشهد، اردیبهشت ماه ۱۳۸۶.
۱۳. آیت ... خامنه ای، سید علی - جهاد علمی - دیدار مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی - خرداد ماه ۱۳۸۵.

۱۴. آیت ... خامنه ای، سید علی - آزادی فکری و تولید علم - دیدار دانشجویان و اساتید دانشگاههای استان کرمان - اردیبهشت ماه ۱۳۸۴.
۱۵. آیت ... خامنه ای، سید علی - ایجاد و تقویت نهضت تولید علم - دیدار مسئولان و کارگزاران نظام - خرداد ماه ۱۳۸۵.
۱۶. آیت ... خامنه ای، سید علی - تقویت تولید علم و ارائه تسهیلات حضور دانشجویان در کنفرانسها. مهرماه ۱۳۸۵.
۱۷. تیرائی، حمیدرضا و همکاران - دومین همایش علم و فناوری - آینده و راهبردها - بهمن ۱۳۸۲.
۱۸. دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام - کمیسیون علمی و فرهنگی - مطالعات پایه ای و تحلیلی کلان برای ساماندهی به توسعه علمی و تحقیقاتی - سال ۱۳۸۳.
۱۹. ریاحی، محمد اسماعیل - شاخص های علم سنجی - ارزیابی تطبیقی فعالیت‌های انتشارات و تاثیر گذاری ارجاعات در ۳۲ کشور - فصلنامه سیاست علمی و پژوهشی رهیافت - شماره هشتم، بهار ۱۳۷۴.
۲۰. زلفی گل، محمدعلی - ضرورت‌های پژوهش - پژوهش‌های ضروری - خبرنامه تحقیقات و فناوری - شماره ۳۱ - اردیبهشت ۱۳۸۴.
۲۱. صبوری، علی اکبر - تولید علم در ایران در سال ۲۰۰۶ - رهیافت - شماره ۳۸ - صص ۴۵ تا ۴۰ - پاییز و زمستان ۱۳۸۵.
۲۲. عدلی، فریبا - مدیریت دانش حرکت به فراسوی دانش - انتشارات فراشناختی اندیشه - تهران - سال ۱۳۸۴.
۲۳. گلشنی، مهدی، قرآن و علوم طبیعت - ناشر پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی - چاپ سوم - سال ۱۳۸۴.
۲۴. مسعودی - امید، تحلیل گفتمان، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ۱۳۸۵.
۲۵. بلیک - رید و ادوین هارودلس (۱۳۷۸)، طبقه بندی مفاهیم در ارتباطات - مترجم مسعود اوحدی، تهران: انتشارات سروش.

۲۶. وان دایک، تئون (۱۳۷۸) تحلیل گفتمان: پرورش و کاربست آن در ساختار خبر، مترجم: محمدرضا حسن زاده، تهران پژوهش و معاونت سیاسی صدا و سیما جمهوری اسلامی.
۲۷. وان دایک، تئون، ای (۱۳۸۲)، مطالعاتی در تحلیل گفتمان: از دستور متن تا گفتمان کاوی انتقادی، گروه مترجمان، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه ها.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شپښه گاه علوم انساني و مطالعات فرهنجی
پرتال جامع علوم انسانی